

ZEMPLÉN GYÖNGYSZEME

– avagy Füzér Településképi Arculati Kézikönyve készítésének tapasztalatai –

NÉMETH SÁNDOR

„Füzéren a településképet meghatározó elemek, épületek, épületrészek, kiselemek, anyagok együttese a természettel való kapcsolatot, a helyi anyagok alkalmazását, az egyediséget, az igényességet és a hagyomány tiszteletét mutatja minden, a településre egyre nagyobb számban megjelenő látogatóknak. Az arculati kézikönyv készítőjeként személyesen tapasztaltam a fentieket és az egyeztetések alkalmával a helyi társadalom, a vezetők ezirányú elköteleződését, a lakosság érdeklődését és hajlamát a település értékeinek megőrzésére és azzal kapcsolatos elvárásaira.”

Németh Sándor építész, a Települési Arculati Kézikönyv készítője

„Egy település legnagyobb öröksége az a „településkép”, melyet maguk után hagytak ősük. Itt nem csak az egyes épületekre kell gondolni, hanem arra a szerves egészre, amit a házak, telkek, utcák, terek, kertek, szőlők, szántók, pincék, erdők és megannyi elemek képeznek, melyek együttesen adják a település egészségét.”¹ A településkép alakulására érzékeny Polgármester ajánlása összecseng az arculati kézikönyvben rögzített településkaraktert meghatározó tényezőkkal. Az arculati kézikönyvben bemutatjuk a település táji környezetét, és a tájelemek hatását a településképre. Külön fejezetben tárgyaljuk a településszerkezet kialakulását, fejlődésének állomásait. Fontos fejezet szól a közterületek kialakításáról és hagyományos elemeiről. Végül meghatároztuk és jó példákkal illusztráltuk a telekkialakítás jellemzőit, a hagyományos kerítések kialakítását, valamint ismertettük a települést meghatározó épülettípusokat, tömegalakításra, anyaghasználatra és jellemző részletekre (vakolatdíszek, tornác, héjalás, ablakosztás stb.) kiterjedően.

A település meghatározó környezete az erdőszűltségben gazdag táj, a Nagy-Milic festőien szép hegyei. A településszerkezet fejlődésére a földrajzi adottságokon túl a településszerkezet alakulására a lakosság nemzetiségi összetétele, hagyománya, kultúrája, gazdálkodása, átvett és örökölt szokásai, a település térségen betöltött szerepe egyaránt hatottak. A falu fejlődése során napjainkig megőrizte eredeti beépítési formáját, így a kialakult település szerkezetét az egységesség jellemzi. Füzér településszerkezete belesimul a tájba, a település és a táj egy egységes, emberi, gazdasági, környezeti romboló hatások nélküli szerves fejlődést mutató organizmus.

¹ Településképi Arculati Kézikönyv, Horváth Jenő polgármester köszöntője

Ács István Gondozási Központ

A település látképe

Egyedi világítótestek

Katolikus templom

Református templom

A település köztereire, az igényesség jellemző, ami mind a közlekedési mind zöldterületi mind a közterületi épített elemek kialakításban megmutatkozik. Középületei egyediek, sajátosak a település meglévő értékeit emelik.

A Várhegy körül elterülő falu lényegében soros-utcás, néhol szabálytalan elrendeződést mutat. Általánosan jellemzőek a hosszú, keskeny szalagtelkek, amelyek legtöbbször az utcára merőlegesek, ahol jellemzően a múlt század második harmadáig, de napjainkban is hosszúházak épültek. A társadalmi-gazdasági helyzet alapján a füzéri porták csűrös és csűr nélküli. Az egy-két fiókos csűr általában a telek hátsó végében, keresztben helyezkedett el, a kapuval szemben, elől-hátul kijáráttal.

Füzéren a ház földszintes, a terepadottságok miatt több helyen részben alápincézett szoba-pitvar (konyha) - kamra és a külön bejáratú, - de a lakóépülettel egybeépített - istálló kialakítással épületek. Jellemző építőanyag a 19. század közepéig a fa, de a belterjes erdőgazdálkodás és közelben megnyitott kőbánya hatására egyre inkább a kőépítés vált általánossá. A tető eleinte kontyolt, a múlt század fordulójától oromfalas nyeregtetős épületeket előbb szalmával, majd fémlemezzel, illetve cseréppel és palával fedték. A kőépítkezés elterjedésével párhuzamosan megjelent a széles ereszt, majd a fa majd kőoszlopos tornácok megjelenése vált általánossá. A tűzelőberendezés jellemzője a szögletes, hasáb alakú vesszőből font, tapasztott füstelvezetésű - kabolás - kemence.

Várgondnokság

Koronaőr udvarház